

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

*V edinih je moč.

«EDINOST» izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gl., za polu leta 3 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo, via Torrente, «Neva tiskarna».

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« »Nuova Tipografia«; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznanih in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Govor

dr. Vitezića v državnem zboru v 14. dan meseca marcija.

V letu 1880 je bila v Benetkah izdana knjiga pod naslovom: »La Venezia Giulia studi politico-militari di Paolo Fambri, già Capitano del Genio Militare italiano con prefazione di Ruggiero Bonghi«. Pisatelj se je prizadeval v tej knjigi dokazati, da so v letu 1866 mej avstrijskim cesarstvom in Italijo določene meje Italiji jako neugodne in da je tedaj potreba ta pregrešek popraviti. In sicer s tem, da se vzhodni del friulski, ali današnji goriški okraj, potem Trst z njegovo okolico in Istra, to je Primorsko, Italiji odstopi, tako, da bi mejo od te strani delali na eno stran južne planine, na drugo pa jadransko morje. Za vsemelijtev svoje trditve je navajal zgodovinske, geografske, politične, etnografske in klimatske podatke.

Tu moram omeniti, da Fambri z svojo trditvijo ni osamljen, ampak ta trditev je del programa tako imenovane »Italia Irredenta« in da celo konservativni italijanski državniki teže za tem ciljem.

Razlika je le v tem, da bi ti poslednji, namreč konservativci, radi dospeli do tega cilja po poti diplomatskih pogodb proti drugotnej odškodbi, mej tem, ko bi stranka »Irredenta« brez ozira na pogodbe, ako bi trebalo, tudi orožje v roke vzela.

Fambri, kakor govori v svoji knjigi, hoče neko srednjo pot; on namreč pravi, naj se poprej poskusi stvar z lepa poravnati, a tudi neopušča pretenja, ako se po tem potu ne doseže cilj. Da, reči se sme, da spada k bolj naprednejši, vršujočji, nego k pravej smernej stranki.

On je v pristavku k tej knjigi govoril tudi o znanej brošuri »Italica res«, katero je pisal neki polkovnik avstrijskega železnicega staba — javna tajnost je, da je bil to brat umrlega ministra zunanjih zadev Haimera — in skušal trditev te brošure ovreči.

Na strani 184 svoje knjige piše v tem pristavku to le (bere): »Zmota bi bila, da bi nas zamenjali z skrajno stranko« — on namreč govori o svoji stranki, o sebi — ali ne bi manjša zmota bila, trditi, da mi smerni z onimi nemamo nič skupnega, in da bi mi v vsakem primerljaji njihovo inicijativo, kadar koli, in bodi še tako prodrzna, obsojali. Resnica je, mi hočemo porazum, oni razpor, mi združjenje in celoto, mej tem ko bi se oni ne strašili hoja in raztrganja; ker pa v nobenem načinu težnji, in osobito v politiki, ne drže poteze naravnost, tedaj izhaja iz tega, da se težnje lahko kdesi zvežejo in dotaknejo.

Bivši italijanski minister in senator Bonghi je na prošnjo Fambrija, ki je bil osobni njegov prijatelj, temu pisal ter razodel svoje menenje o prasanji, katero je Fambri sprožil. To pismo je tiskano v uvodu Fambrijeve knjige; Bonghi se v tem pismu naravnost k smernej stranki prištevja ter pravi, da želi, da bi se meje tako zboljšale, a ne z silo, ampak po poti pogodbe. Ker je Fambrijeva knjiga velika pozornost zbudila v Italiji, ker zadeva najbistvenejše avstrijske interese, ker ona razpravlja o narodnem obstanku, o življenji in smrti nas Slovanov na Primorskem; zato se nisem mogel vzdržati, da ne bi je omenil v visokej zbornici. In sicer zato, da se sklone sodba o politiki naše vlade na Primorskem. Dozdaj sem se vzdrževal, da nisem o tej kočljivi zadevi govoril, ker sem mislil, da visoka vlada, opozorjena — svaril nisem opuščal — vendar sprevidi dosedanje pogubonosno politiko, po kateri se ravna na Primorskem, ter jo spremeni. Ker se pa to ni zgodilo, in ker celo upanja ni, da se v prihodnje zgodi, ker je temu nasproti stanje Slovanov na Primorskem vedno hujše, zato sem kakor Avstrijec in Slovan primoran, to rano s krepko roko prijeti, da se kolikor mogoče ozdravi.

Ni moj namen, in temu tukaj tudi mesta ni, da bi razjasnjeval posamezne trditve, katere je Fambri v tej knjigi izgovoril. A vzdržati se ne morem, da ne bi omenil, da Slovanstvu na Primorskem, bodi si vedoma, ali nevedoma, premalo važnosti daje, in da razmere — menim da iz nevednosti — zelo napačno popisuje.

Istrski Slovani so mu pest naseljencev, tako rekoč vsiljenecv (antichi ospiti slavi), ubogo ljudstvo, ki nikoli ni imelo i tudi zdaj nema nobenega učnega zavoda, nobenega moža. V Istri razen italijanske ni druge omike. Tako pravi na strani 182. Na strani 183 pa pravi to le (bere): »Vendar nič ne bi bilo bolj nasprotno naravi teh dobrosrčnih, nevednih Slovanov, nego sila. Vendar so morali zadnji čas neskončno nanje pritiskati okrajni glavarji, tuja duhovščina in tuji emisarji, ker se v letu 1866 so bili — namreč istrski Slovani — vsi drugačni.« Za dokaz temu potem navaja, da so se v letu 1866, ko je vlada hotela uvesti teritorialno stražo, protestom Istranov — tako imenuje le Italijane, kakor bi Slovani ne bili Istrani — Slovani pridružili tudi italijanskim mestom. K sramoti tedaj še zaničevanje! Ko je bilo ne le pod beneško republiko, temuč tudi po združenji z Avstrijo, in morebiti v zadnji dobli še bolj, istrskim Slovanom vsako sredstvo za izomiko odrečeno, potem se jim pa še očita, da so nevedni, ubogi in neomikani. Noblesse oblige.

Kako pristransko in slabo Fambri o razmerah na Primorskem sodi, vidi se iz tega, da obsoja uradno postopanje sedanjega deželnega namestnika, volilni red i način postopanja pri volitvah ter govori, kakor bi se Italijani proganjali in Slovani podpirali. Baron de Pretis, slovanaki strankar! Za resnico, gospoda moja, difficile est satyram non scribere.

Tako so se Italijanom razmere sosednje dežele popisale. Ali bi bilo mogoče to, kar se je pri cesarjem popotovanji v letu 1882 na Primorskem dogodilo, ako bi resnično bilo, kar Fambri na strani 180 pripoveduje? Koliko vzroka ima Fambri k takim dolžitvam, to v svojem govoru razjasnem. Kar se tiče čislanja Slovanov na Primorskem, o tem ima Bonghi vse drugo menenje. Tako piše na strani X. zgoraj omenjenega pisma (bere):

»Vendar bi bila jako velika sreča, ako bi mogli reči, da v onej deželi, o katerej sem poprej govoril, in katero imenuje Avstrija: pokneženo grofijo goriško in gradiško, mejna grofija Istra in mesto Trst z okolico, da v tej deželi, ki obsega okoli 145 kvadratnih milj stanujejo sami Italijani. Žal, da tega ne moremo trditi.«

Na podlagi statističnih podatkov ljudskega popisa od leta 1851, kar jemlje iz Czörnigove knjige, pravi, da v pokneženi grofiji goriške in gradiške in polovica toliko Italijanov, kolikor Slovencev. Kar zadeva Istro, pravi, da je tam vse drugače, in sicer se naslanja na statistične podatke necega Combija.

Ali ti podatki so očitno neresnični; ker navaja, da je uže v letu 1859 bilo v Istri več Italijanov, nego Slovanov, mej tem, ko znašajo po zadnjem ljudskem popisu — in mej tem časom se je pomnožilo število Italijanov — Slovani $\frac{1}{2}$, Italijani pa $\frac{1}{2}$ prebivalstva. Bonghi sam dvomi o resnici Combijevih podatkov, ker želi novih podatkov. Vsekako pa, pravi on, ako se obe deželi zjedine, še potem imajo Slovani enoliko število kolikor Italijani. Bonghi navaja potem tudi razloge iz zgodovine in pravi, da Fambrijevo dokazovanje ni zgodovinsko popolnoma resnično, vsaj ono ne, ki se tiče vse dežele. Izrečno navaja, da Benetke pri vsem mogočem naporu niso mogle italijanskim mej do tam raztegniti, kder jih je več stoletij imela rimska država, in kamor jih je postavil Napoleon za nekoliko let. »Mi ne moremo trditi«, pravi Bonghi, »da so bili prvotni prebivalci Italijani. Prvi prebivalci so bili Grki, ali neznanege pokoljenja.

Rim jih je polatinil. Po padu Rima so prišla v deželo čez planine nova različna ljudstva, najprej Germani, potem Slovani. Ti zadnji, pravi Bonghi na strani XII, ki so se naselili posebe ob meji, niso se združili; oni imajo še svoja narečja, svoje nrave, svoje noše v deželnem delu, kateri so zasedli pri ljudskem preseljevanji, ali pa vsled ukaza kakakega mogotca.«

Za tem se nahaja stavek, s katerim se popolnoma ujemam in ta stavek se glasi (bere): Menitev, da oni (Slovani) nemajo pravice tam prebivati, bila bi smešna; trditev, da imajo dolžnost, pozabiti, kdo so, če hočejo tam ostati, bila bi nespametna. Neprijetno je, pravi dalje, da smo morali čakati mi z rešitvijo tega prasanja do dobe, v katerej so se pri njim sorodnih ljudstvih onstran južnih planin uže zbudila narodna čutila, katera so pri njih sicer manj živa, ali v primeri z našimi ne obehajo manjšega uspeha.«

Tacega protivnika, gospoda moja, moramo spoštovati, če tudi dela za namen, ki je nam nasproten, on vsaj odkrito govori, kaj hoče. On računa z dejanskimi i ne z izmišljenimi faktorji. Sredstva, katera rabi, ta so prepričanje in razum, ne pa surova moč. Kako dobrohotno je tako razumenje in razprava dejanskega stanja v primeri z govorom isterskega deželnega glavarja, s katerim je v šestnajsti dan meseca avgusta minolega leta deželni zbor odprl! On, če tudi po rojstvu Slovan, ni se mogel vzdržati, da ne bi bil sumničel lojalnih in zakonitih težnji nas istrskih Slovanov. On je rekel namreč, da z obžalovanjem mora priznati, da se je v največjem času unel preprič za narodnost v nekaterih delih Istre, kateri preprič bi utegnel zadrževati napredujoče razvijanje dežele; to draženje pa je več del od zunaj zaseno. Predvidnost velike večine prebivalstva, ki se drži starih izročil in stare kulture, uprla se je krepko temu novemu ščuvanju, kar mora s zadovoljstvom naglašati. Gospod deželni glavar se tedaj kar odkrito in brez ovinkov izreka za strankarja, za pristaša italijanske in protivnika slovenske stranke.

Na svojej častnej stopnji bi se moral vsaj po glavnih ustavnih načelih vzdržati tacega strankarstva. Kako taktno pa je postopal deželni glavar sosednje grofije goriške in gradiške, v katerej so, kar se tiče narodnosti, prav enake razmere, kakor v Istri! S temi razmerami računajoč ni se izrekel za ali proti tej ali onej narodnosti, ampak odprl je sejo z govorom v obeh jezicih, namreč v slovenskem in italijanskem. Tako, gospoda moja, zahteva previdnost, tako zahteva pravičnost, tako ustava. S zvižnostjo in spletkami, če so še tako umetno izmišljene, ne morejo se v devetnajstem stoletji glavna prasanja reševati, najmanj pa narodno prasanje, katero, to se lahko reče, to stoletje vlada kaj pa bi se reklo o večini poreskega deželnega zbora, katera je 21. avgusta min. l., ko je začel hrvatski poslanec govoriti v svojem materinem, to je hrvatskem jeziku, ki je jezik večine istrskih prebivalcev, z načelnikovim namestnikom na čelu (čujte! na desnici) demonstrativno zapustila zbornico, ter se ni vrnola, dokler se ni prepričala, da omenjeni poslanec ne bo več govoril v materinem svojem jeziku. Ali ta večina ni prav o tem grešila, kar Bonghi imenuje nespametno in smešno? Povračam se k zanimivej Bonghijevej knjigi.

Če tudi on (Bonghi), kakor pravi, v primorskih Slovanih vidi velik zadržek za vresničenje njegove ideje, namreč za priklonjenje Primorja, vendar z veseljem konstatira, da italijanski jezik ne le na Primorskem, temuč tudi na Tirolskem vedno dalje prodira. Na strani XV do XXV dokazuje to s citati iz Schöllerja, Czörniga, Combija, potem z navajanjem statističnih podatkov, in sicer za vsako deželo posebe. On razlaga tudi vzroke te prikazni. Žal, da se ne more tajiti, da italijančevanje na Primorskem sploh,

vzlasti pa v Istri močno napreduje. Kar se tiče Istre, sam sem vseji 9. marcija lanskega leta razložil, da so se v enajstletnej dobi od 1869 do 1880 Hrvati v Istri za 13 odstotkov skrčili, tedaj v letu nad 1 odstotek, in da so se Italijani v istej dobi za 846 odstotkov pomnožili.

Kar pa se tiče vzroka te prikazni, menim, da ga ni le v raztezajočji moči in v višje izomiki izobraženosti iskati, ampak da je tega največ kriva politika, katero je vlada doslej v tej deželi tirala.

Predno preidemo k dokazom te trditve, vsajam si označiti jedro italijanske politike, kakršno priporočajo konservativni državniki, katerih najveljavniši zastopnik je Bonghi sam. »Italija — tako pravijo ti ljudje — mora želeti močno prijateljsko Avstrijo, da ne dobi Nemčije ali Rusije za sosedinjo; posebno se mora podpirati Avstrija na balkanskem poluotoku, da prodre do Soluna. Ako je Avstrija svoje posestvo raztegnola do egejskega morja, poniža se v prijateljskem porazumenji, da odstopi Italiji južno Tirolsko in Primorsko«. Na strani XXXIII. piše ta državnik (bere): »Nam pride v dobro, da se Avstrija na jug v zahodnje kraje Turčije razteza. Tako pride Rusiji za rarno ter jej zapre jadransko morje in se ojači tudi Nemčiji nasproti. Mi jej moremo k temu pomoči pod tempogojem, da na tem morji, katero jebilo nekda vse naše, pripozna večji in boljši del, nego ga imamo zdaj, ko se ona v deželah za Dalmacijo razširi i do egejskega morja prodre.« Bonghi izreka v istem pismu upanje, da na narodnej podlagi ustanovljena italijanska država naravne svoje meje doseže takrat, ko se primorski Slovani poitalijančijo. O tem oziru piše on na strani XXIX ...

Načelnik (mu seže v besedo): Prosim gospoda govornika, naj ostane pri stvari. Saj je meni mučno, da moram vedno prositi, naj se govorniki držé predmeta. Če se pri vsakem poglavji o vsakovrstnih rečeh govori, kdaj pa končamo? Mi vsaj govorimo o proračunu ministerstva notranjih zadev.

Poslanec dr. Vitezić: Prosim, čestiti gospode načelnik, imejte ozir na to, da tu gre za živenske interese moje dežele Istre, in da je pač danes na dnevnem redu, da se govori o politiki, ki se tam tira. Mi v deželnem zboru nemamo nobenega glasu, izpodili so nas iz njega, zato naj se mi vsaj tukaj dovoli prosta beseda.

Načelnik: To vsaj spada v deželni zbor, ne pa sem.

(Dalje prihodnjič.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Cesar je 15. t. m. odprl letno razstavo umetnostij, natanko jo ogledal ter izrekel najvišje Svoje zadovoljstvo.

Cesarica se je 16. t. m. z nadvojvodinjo Valerijo odpeljala v Wiesbaden. Cesar se je na kolodvoru od nju poslovil.

Zveša treh cesarstev ima neki tudi ta namen, da se zniža število vojakov, da se vsled tega zdatno znižajo tudi silni troški za vojaštvo in bolj podpira delalski, kmetovski in obrtniški stan. Bog daj, da se to uresniči!

Poslanska zbornica je 14. t. m. obravnavala proračun ministersvta notranjih zadev; govorilo je več poslancev, mej drugimi dr. Vitezić, katerega govor priobčujemo na drugem mestu. Grof Taaffe je omenjal naredb, katere je storila vlada, da se živež ne kazi ter rekel, da se izda ukaz glede omejitve razprodaje tajnih le-

kov. Dalje je grof Taaffe izjavil, da ima dobro voljo izvesti enakopravnost, kolikor je to fizično mogoče. Govorec o anarhistih, svaril je Taaffe, da šale o dinamitu niso na pravem mestu, ker stvar je zelo ozbiljna. — 15. t. m. se je obravnavala nadaljevala in sprejel se postavek: politična uprava. — Potem je grof Taaffe vsled Vi-tezičevega govora izrekel, da si ukaže poročilo iz Istre i da izda zadevne naredbe. — Poslanec dr. Vošnjak je govoril za ustanovitev posebnega namestniškega oddelka za južno Štajersko. — Schmiederer je očital slovenske spomenice, da je polna denunciacij in ustanovitev posebnega namestniškega oddelka v Mariboru bi odtrgalo južno Štajersko od severnega Štajerskega. — Poslanec Gödel pa je Schmiedererja zavrnil z opazko, da spomenica navaja le dejanske dogodke. — Daljša razprava se je unela pri postavku: javna varnost. Poslanec Schöffel je govoril o množitvi potepuhov in predlagal resolucijo, naj se potepuhi rabijo pri stavbah in javnih delih v Bosni in Hercegovini. Poslanec Granitsch je izrekel željo, naj se pomnoži žandarmerija i napravi velika posilna delalnica na spodnjem Avstrijskem. — Grof Taaffe je odgovoril, da se ministerstvo prizadeva javno varnost zboljšati ter je žandarmerijo, posebno na spodnjem Avstrijskem zdato pomnožilo. Na podlogi zakona zoper potepuhe bilo je zelo veliko kaznovanih. Če se trdi, da to nič ne pomaga, opazuje on, da drugega ni mogoče, nego kaznovati in zapirati, in če to ne zadostuje, naj poslanec Schöffel nasvetuje tepenje. Schöffel odgovori na to: To tudi nič ne pomore! a grof Taaffe naglo reče: O pač, to bi uže pomagalo! ter nadaljuje, da hoče dobro preudariti, ali ne bi se dali potepuhi v Bosni in Hercegovini porabiti. Pri napravljani posilnih delalnic je vlada pripravljena polovico stroškov iz državnega zaloga dovoljevati. Poslanec Schönerer je tožil zoper dunajske stražnike in rekel, da policija hoče mlade studente pomoriti, in zato se je osmešila pred vsem svetom; načelnik je Schönererja zaradi tako nespodobnih besedij posvaril, in grof Clam-Martinic poudarjal, da ne bi v nobenem drugem parlamentu bila tako surovo napadena javna gosposka, ki je v tolikej nevarnosti in tako požrtovalno dela. — Na to se je sprejel postavek: javna varnost in državno-stavbena služba ter seja končala.

V seji 17. t. m. se je sprejel postavek: »vodne stavbe«. Več poslancev je priporočalo vredbo raznih rek in celih vodnih skupin. Vladni zastopnik dvorni svetovalec Bayer je naznanil, da se vlada s to zadevo peča in da predloži dotične načrte. Po tem se je sprejel proračun ministerstva za deželno bran. Minister Welserscheimb je pri tej priliki vsled neke interpellacije naznanil, da je bilo gosposkam ukazano, naj po mogočnosti uslišujejo prošnje delalcev zastran stave v kraju, v katerem prebivajo; dalje je omenil minister, da učenci viših obrtniških šol, ki so izvršili spodnjo gimnazijo, ali realko, uže uživajo olajšavo enoletnih prostovoljcev.

Pričela se je potem obravnavo o proračunu za naučno ministerstvo. Poslanec Tilscher je naglašal važnost učnega jezika za javno življenje ter poudarjal, da se v obrtniških nadaljevalnih šolah mora podučevati v deželnem jeziku in predlagal resolucijo glede vredbe obrtniškega poduka po deželnem zakonodajstvu. Poslanec Ozarkievich je govoril v enakem zmislu.

V Budimpešti je prišla policija na sled anarhistom, ki so hoteli stopiti v delo; vsled tega jih je 14. t. m. 36 zaprla; mej njimi je več žensk; pobrala jim je tudi več pisem, spisov in časnikov.

V Čegledu so na 15. t. m. sklicali volilni shod: Ugron, Hegedüs in Hermann. Verhovajevi pristaši pa so došle volilce razpodeli in bil je Ugron nevarno ranjen, vsled česar so bili vojaki tja poslani.

Vnanje dežele.

V nemškem državnem zboru je 15. t. m. govoril Bismark in priporočal, naj se sprejme predloga o zavarovanju zoper nesreče; on je obžaloval, da se državni zbor temu upira ter rekel: Mi hočemo z stališča praktičnega krščanstva ubogim po-

magati. Ako se zakon sprejme, pripravljena je vlada raztegniti ga na širše delalske kroge. Ako pa državni zbor namesti vladne predloge boljše napravi, rada jo sprejme vlada. Tu ne gre za visoko politiko, ampak za politiko interesov v najboljšem pomenu.

Griki državni zbor tudi ne more zborovati brez škandalov. 15. t. m. je prihrula množica pred parlament, da se razkriči nad ministri, a policija jo je razgnala.

V Madridu so prišli na sled vojaške zaroti, ki je imela namen, oklicati republiko; dva generala, enega višjega in več nižjih častnikov so zaprli.

Zmaga Angležev zoper Osman Digma je popolna. 4000 Arabcev je padlo in 6000 je ranjenih; vojne je konec, angleški vojaki so se uže vrnoli v Suakim.

Iz Suakima se poroča, da je general Hewett izdal poziv, v katerem obeča 5000 dolarjev darila tistemu, kdor izroči Osman Digma živega ali mrtvega.

General Negrier je dohitel kitajsko vojsko pri Philanglanu in vzel trdnjavo Phalang; sovražnik je na begu popustil kanone, strelivo in prapore.

DOPISI.

V Šempasu, 14. marca.

Z radostnim srcem sem vsak vaš list ki mi je v roke došel, odprl, misleč, da najdem kako poročilo o naših »Jour fix-ih« katere je priredilo v tem zimskem času vrlo tukajšnje »Bralno društvo«. — A zaman, ne vem, ali ni več mej nami tukajšnjega dopisnika, ali pa morda nema časa, z sporočili se baviti; ali pa je postal odvisen, da melči ovsem, kar se tiče kronike. Z veseljem je opazovati naraščaj tukajšnjega »Bralnega društva«, katero se je v 5 mesecih podvojilo v številu udov. Kar se pa tiče njega delovanja, pa se ne more primerjati skoraj nobenemu društvu na Goriškem, kajti od vseh Svetih do pepelnice je priredilo 4 zabavne večere s petjem, govori, deklamacijami in podučno-zabavnim berilom, in na 24. februarja besedo prav lepim programom. Igro »Gluh mora biti« so izvršno naši domači diletantje predstavljali, posebno sta se odlikovala pri predstavljanju »Bonifacija« in »Englantinja«, prvi je obilo smeja pri sklepu igre se svojo ekstemporacijo zbudil. Po besedi je bila tombola za razne kolonijalne dobitke, katere je tudi nekaj čistega dohodka društvene blaginje donesla.

Venec vse veselice je bila pa domača zabava, pri kateri nas je kratkočasilo društveni pevski zbor z raznimi pesmami; govorov in napitnic ni bilo ni konca ni kraja.

Želeti bi bilo, da bi nam vrli prirejevalci veselice »Bralnega društva« v kratkem zopet kaj priredili, ker prepričan sem, in z mano vsak, ki se zanima za probujo naše mile narodnosti, da ni boljšega sredstva za ta namen, nego društvene veselice.

Znad Ajdovščine, 16. marca.

Nedavno je nastal ogenj v sv. Križi: zgorela je deloma hiša Jančkova. K malu potem pa hiša Skopišarjeva v Vel. Žabljah; a slednjič poslopje Turkovo v Plačah. Te nesreče po ognji so tukajšnje okolice vznemirile in oplašile. Misliti so začeli bolj ozbiljno na zavarovanje svojih poslopij. Prav v tem ugodnem času prispela neki »Lahec«, kot zastopnik zavarovalnice »Generali« iz Trsta, sem-le v naše kraje. Ljudstvo je hitelo svoja poslopja zavarovati. »Lahec« je imel toliko dela pri vsprejemanju novih zavarovanj, da je ves mesec krožil tu po okolici.

Naj si naši ljudje zavarujejo svoja poslopja proti ognji, to se vedno poudarja, vedno svetuje: to je v resnici koristno in potrebno le to se mi čudno zdi in je tudi žaljivo, da banka »Generali« v Trstu pošilja mej naše čisto slovensko ljudstvo take zastopnike, koji našega jezika ne umejo. Skušnja nas sploh uči, da tujec ljubi naš novce, zanj se nam laska, boža nas, a v istini sovraži nas in zaničuje naš jezik. Odkrito rečeno: kdor nas v narodnem oziru prezira, ni vreden naših novcev; zato svetujem: Slovenski posestniki! zavarujte si rajši svoja poslopja pri domačej zavarovalnej banki »Slaviji«, ki je brez dvoma ena najboljših zavarovalnic v Avstriji. Svoji k svojim.

Zdaj pa nekaj o kmetijski stroki. Vsled ponavljajočih se mršavih letin, zgubil je uže marsikateri kmetovalec pravo veselje pri obdelovanju svojih zemljišč. Tu i tam se sliši: no, kaj se bom trudil, vsaj me drugega ne čaka, nego slabe letine pa veliki davki. To pa ni opravičen izgovor. Kmetovalec mora svoje polje obdelovati tudi v slabih časih. Gotovo pa je, da so vrstoma še vedno prišle dobre letine po slabih letinah. Toča tudi vsako leto ne pobije, in, če napravi v enem kraju škodo, drugemu pa prizaneša. Nekaj pa se vendar

vsako leto od vsacega pridela; od tega več, od drugega manj. Vstrajati je treba. Pravi izgled vstrajnosti pri obdelovanju svojih zemljišč nam je vrli župan g. Godina v Ajdovščini. Mnogo skrbi, veliko truda in stroškov ga stane leto za letom njegov »Tokaj« v lokalni občini; a vendar se ne opiaši: vedno upajoč nadeja se, da mu boljše letine velike troške i obilno zgubočasoma poravnajo. Leto za letom napreduje v vseh starih kmetijstva; osobito njegovi vinogradi v »Tokaju« so prav racionalno obdelani. Naš govoror: »Toliko ga je kakor bi ga z vozom na vsako trto zvrnel« — naj se vsaj letos g. Godini vresniči. Slovani so od prastarih časov poljedelsko ljudstvo. V resnici je kmetijstvo v družinskem življenju skoraj najbolj imenitni faktor. Zato pa imajo kmetijska društva tudi imenitno nalogo, da v tej stroki vspešno napredujejo. Večidel so društva tako osnovana, da so toliko krepkeja in toliko uspešnejše dosežajo svojo svrbo, kolikor več je društvenikov. No, prav zato je ozbiljna naloga vsacega društva, da svojim udom letnine previsoko ne nastavi. Meni se zdi letnina 4 forinte pri c. kr. kmetijskem društvu v Gorici previsoka. Menda je prav to uzrok, da ima društvo od slovenske strani še vse premalo udov. Letnina naj bi se znižala na 2 for. S tem bi omogočili pristop tudi manj premožnim kmetovalcem.

Domače in razne vesti.

Cesarjeva darova. Cesar je podaril iz svoje blaginje 150 gld. za popravo zvonika podružne cerkve S. Petra pri Marčeničiji v Istri, in Ostrožnemu brdu (okr. Postojna) 200 gld. podpore za zidanje šolskega poslopja.

Imenovanje. Gosp. dež. predsednik na Kranjskem je imenoval dr. Lud. Thomanna pl. Montalmar, dosedanjega koncipista pri c. k. finančnej prokuraturi v Trstu, začasnim okrajnim komisarjem pri c. k. okr. glav. v Kočevji.

Kitajski poverjenik. Obiskal je Lloydov arsenal in Struththofov »Stabilimento Tecnico Triestino«, ter se je izjavil, da bode svoje vladi poročil in predložil, naj ona v Trstu gradi svoje vojskine ladje. Čudil se je, da je Trst kot emporij trgovstva tako malo zastopan v deželah na velikem morju. Potem je bil povabljen na »diner« k bar. M. Murgurgo-u, predsedniku avstro-ograrskega Lloydja, h kateremu so bili povabljeni še drugi visoki dostojanstveniki in odličnjaki. Zvečer je šel Li-Fong-Pao v gledišče »Armonia«, in iz lože gosp. bar. Murgurgo-a, je prisustvoval do konca predstave. V četrti jutraj je pa tuji gost zapustil Trst, ter se napotil v Pulj, od kodar se v par dneh vrne v Beč in od tam v Berlin. »Li-Fong-Pao govori prav dobro nemški, izborna francoski in nekoliko angleški.

Občni zbor delalskega podpornega društva. V nedeljo, 16. t. m. je bil prav močno obiskan, vdeležilo se ga je gotovo nad 500 družabnikov in družabnic, pri volilni komisiji pa je bilo oddanih 664 glasovnic za oba oddelka. — Točno ob 7. uri zvečer je odprl predsednik, g. Viktor Dolenc zbor s primernim nagovorom. Pred vsem je predstavil vladnega komisarja, gosp. svetovalca R. Vidica, potem se je spominjal visokega pokrovitelja društva, cesarjeviča Rudolfa, kateremu je zbor zaklical trikratni, mogočni »Živio«, kar se je na zahtevo zbora precej telegrafovalo visokemu pokrovitelju v Beč. Nadalje je predsednik konstatiral prekrasen napredek društva v lanskem letu in je končno spodbujal ude k delatnosti za društvo in k bratskeji slogi. — Nazoči so ta govor pozdravljali še Živioklici. Za tem je društveni uradnik g. Dolinar prebral poročilo tiskano o letnih računih; zbor je to poročilo zahvalno na znanje vzel, spomnil se mrtvih udov se vstajanjem raz sedežev in se še posebej z ogromnimi Živioklici spominjal dobrotnikov društva, imenovanih v poročilu.

Na to je gospod denarničar Schmidt poročal z daljšim uvodom, v katerem je prav dobro razjasnil stanje pravega denarničarja proti društvu, o računih obeh oddelkov ter dokazal, da je gmočno stanje društva najugodnejše. — Zbor mu je dokazal svojo hvaležnost z večkratnim burnim priznavanjem. Prav tako sta kesneje oba oddelka enoglasno potrdila po gosp. Schmidt-u predlagana proračuna za leto 1884.

Predsednik je potem naznanil, da so na dnevnem redu predlogi gospodov Gulina, Baše in Draščeka zaradi nekaterih sprememb pravil. Omenjeni udje potem zagovarjajo vsak svoje predloge, a predsednik razloži, da vedno kranje pravil ni na pravem mestu, in da bo najbolje, da se pravila po 5 letnem obstoju društva, konec tega leta popolnoma revidirajo in potem popravi v posebnem, izvanrednem občnem zboru potrdi; — v ta namen naj se odstopijo vsi omenjeni predlogi novemu odboru, da jih študira in svojedobno pregleda in popravi vsa pravila ter

izvanrednemu občnemu zboru stavi potrebne predloge; potem pa naj se obnovljena pravila izdajo in razdele mej družabnike. — Ta posredovalni predlog je bil v obče odobran in sprejet enoglasno.

Predsednik naznanil potem, da je na dnevnem redu priziv uda J. Mramorja proti izključbi. — Ud. g. J. Persič prosi besede in gorko zagovarja Mramorja ter priporoča milosti obče zbora.

Ker se je pokazala različnost menenj; poprime predsednik za besedo, razjasni uzroke, zakaj je bil izključen omenjeni ud, pravi, da zbor je odbor, ki je storil le svojo dolžnost, dolžan, da potrdi njega sklep v tej zadevi, pri vsem tem pa stavi on posredovalni predlog, naj se Mramorjeva zadeva izroči prihodnjemu odboru, da on stori, kar se mu zdi primerno v korist društva; — Če bo prepričan, da je dobro, da g. M. zopet sprejme v društvo, naj ga sprejme, ako ne, pa ne. Ta predlog je bil odobran in tudi sprejet z veliko večino, brez vsake debate. Predsednik potem naznanil, da se zdaj odpre volilna urna in začne skrutinacija; mej tem se pretrga občni zbor. Pred pretrganjem se še zbor na predlog g. J. Drašček-a zahvali predsedniku, denarničarju in vsemu staremu odboru za izvršno požrtovalno delovanje in isti govornik konstatuje, da je to dokaz proti tistim, ki po časnih trošijah laži, da večina udov ni zadovoljna z vodstvom društva. Potem je zbor potrdil 26 po predsedništvu predloženih poverjenikov društva, katerih imena objavimo prihodnjič!

Skrutinacija je trajala, k ljubu temu, da se je komisija razdelila na 8 krajev, do 2. ure jutraj, kajti pregledati je bilo okolo 14.000 imen in stvar se je vršila natančno. Precej po 2. uri jutraj je odprl predsednik v navzočnosti 56 udov zopet zbor in naznanil, da so izvoljeni: za predsednika g. Viktor Dolenc z 617 glasov, za denarničarja g. Dragotin Schmidt z 618 glas., za tajnika g. Matija Katalan z 494 glas., za odbornike ti-le gospodje: M. V. Živic z 561 glas., Fr. Žitko z 435 glas., Štefan Prelec z 476 glas., Lavoslav Hajn z 607 glas., Prof. M. Mandić z 479 glas., Juraj Vučković z 469 glas., Miha Pregarec z 488 glas., Valentin Ster z 621 glas., Ant. Muha z 485 glas., Franc Primožič z 514 glas., Anton Batič z 493 glas., Auton Kljun z 484 glas. Za namestnike ti-le gospodje: Iv. Krapeš z 466 glas., J. Čelan z 468 glas., M. Hrvatini z 532 glas., Fr. Andrejčič z 484 glas., Gregor Lotrič z 595 glas., And. Vertovec z 403 glas. Za pregledovalce računov Alb. Živic pl. Schiwitzhoffenz 565 glas., Josip. Drašček z 481 glas., Ivan Drašček z 464 glasov. Za temi so dobili največ glasov, za tajnika g. Skabar 139, za odbornike gg. J. Persič 175, J. Lulek 104, Franc Dolenc 162, J. Gulin 172, Mazgon 153, Kopal 114, Godeša 161 itd. V odbor ženskega oddelka pa so bile izvoljene te-le gospe in gospodične: Dolinar Katinka, Schmidt Marija, Kopal Ana, Vičič Vilhelminca, Avšič Minka, Jager Ana, Jeričlo Katinka, Jager Ana, vse z 40 do 50 glasov. — Za namestnice gospe in gospodične: Čargo Marija, Račič Ana, Gerin Eliza, Vičič Ana.

Za pregledovalki računov: gospa Tosti Marija in gospodična Kovačič Roza. Predsednik se še zahvali za lep mir in potrpežljivost, posebno pa gosp. skrutinatorjem, in sklene občni zbor z besedami: Naše društvo naj raste in se širi na čast slovenskemu narodu!

Dostavek: V ponedeljek popoldne je došel odgovor na telegrafni pozdrav občnega zbora, ki se glasi: Njegova Visokost se presrečno zahvaljuje za izraze vdanosti. Bombelles.

Razpisano darilo. Razpisuje se darilo gld. 430 ustanove »Cesarica Elizabetas«. S tem se obdarita zaročenca, ki v tem letu mislita stopiti v zakonski stan. Oba morata biti katoliške vere, nepremožna, rokodelca ali kmetovalca, porojena v Trstu ali v okolici. Podelitev darila se bode vršila 24. aprila 1884, na obletnico poroke presvite cesarice. Izplačanje vsote pa po poroki dotičnih prosilcev. Prošnje z dotičnimi listinami naj se vlagajo pri c. k. namestništvu najdalje do 1. aprila prih. meseca. — Tako čitamo na oglasih priplepljenih po mestu. Ti so tiskani v treh jezikih: v nemškem, italijanskem in slovenskem. Dobro!

Tržaške novosti:

Zblaznel je težak Jos. T., doma iz Vidma. Z veliko muko so ga spravili v mestno bolnišnico, v oddelek za blazne.

Nagla smrt. V saboto je nagloma zamrl na javnej ulici David Segrè, 64 letni menični mešetar.

Podvojan ljubimec. Nek 34. letni kočijaž iz Gorice se je do oces zaljubil v lepo služkinjo Francico. Francica menda ni hotela ničesa slišati o vročej ljubezni kočijaža Pavleta. Pavle se vsled tega razgnjevi in gre v nedeljo na dom neposlušne ljubice. Začne jej pretiti, ta pa kričati, kakor senica v prepadu, na kar prileti skupaj mnogo ljudi in tudi par straž, ki Pauleta primejo in odpeljejo v senco. Preiščejo mu obleko in pri njem najdejo

steklenico polno žvepleno-kislega olja in kamen težak jedan kilo.

Nenaravn pes. Štiriletnega fantiča Adolfa D. je hudo ogrižel uprav on pes, ki je zadnji napadel ubozega fantiča, ki je ubogajme prosil. Mislimo, da je ta pasja para vendar uže zrela za konjedra!

Nož. Stepla sta se dva slugi tržaškega konjedra. Jeden teh zadruga drugemu z nožem dve rani, jedno v prsa i drugo v roko. Ranjenca so prepeljali v bolnišnico, ranitelja pa v ječo. Te dni je imel nož mnogo posla! Selje v bolnišnico 23 letni Ljubljancan P. Franc. Dobil je z nožem rano v glavo in v desno roko — Viljem Hadan, 40 letni pomorščak na parniku »Istanglo«, doma iz New-Yorka, nesel je iz meteža razbito glavo. — Druzega pomorščaka so vsega porezanega prenesli v bolnišnico. — Iv. G. Tržačanu so v pretepu prebili glavo.

Železna koliba. Mestna delegacija je dovolila gld. 900, da se napravi železna hišica na trgu rudečega mostu, za rabo ondotnim tržnim komisarjem.

Vreme. Imamo tople, krasne dneve. Okolica se oživlja, trava poganja, gaji in drevesa cveto, ptici pojo, da je veselje jih poslušati. Dozdevlje se nam, da se nahajamo na egejskem morju, solnce pripeka kakor v poznej vspomladi. Dela po vinogradih se nadaljujejo, povrtnina se seje, kamor se oko ozre povsod vlada živahnost. Kakovi kontrast od prvih dni marca!

S trebuhom za kruhom. V saboto popoldne je odplulo z Lloydovim parnikom do 150 delalcev, rokodelcev, obrtnikov, večinoma Slovencev iz Okolice. Grede dela iskat v novo Avstrijo, t. j. v Hercegovino, Bosno, Novi Pazar, in nekateri tudi v Krivošje in Dalmacijo. Mej temi je največ zidarjev. Prišlo jim je na uho, da naša vlada misli zidati v Sarajevu veliko, prostorno poslopje za svoje namene, čuli so, da v kratkem začnejo graditi železnico Mostar-Metković; trdnjave v Krivošju se morejo letos završiti itd. — in vse to jih je napravilo na pot, da si kaj prisluže, da morejo sebe in družino pošteno preživljati raje ko v »mrtovem« Trstu gladi umirati, ali pa delati nepoštena dela. Mi jim voščimo srečen pot in povratek!

Društvo inženirjev in arhitektov je imelo vtorek zvečer sejo, v kateri je bila na dnevnem redu jako važna točka, namreč *savarovanje delalca proti nesrečam pri delu*. Sklenolo se je priporočati tržaškim poslancem, ko to pride na vrsto v državnem zboru, naj oni priporočajo na dotičnem mestu menenja in določbe imenovanega društva, in pripomorejo za sprejem dotičnih poprav.

Astronomični znak. Dovolili so vodstvu tukajšnje c. k. akademije, da postavi zasvoja opazovanja stalen veteranjak na vrhu griča mej Barkovljami in Kontovljem.

Tatvine in policijsko. Okrajno redarstvo glavavstvo pri sv. Jakovu je te dni zaprilo tri falote, sprebrisanne tatove, ki so nekemu ubogemu delalcu, bivajočemu v ulici »Molin a vento« pobrali več kosov obleke in 22 gld. denarja. — Straže so ukenile par mladeničev, koja sta na javnej ulici, in kakor pravita za kratek čas, streljala iz revolverjev in tako plašila mimogredoče. — Redarstvo je spravilo na varno krojača Jožefa M., 23 letnega Trčana (Terzo) nevarnega tatu. — Necega pijanca so odgnali sedet v senco, radi razžaljenja javne straže. — Neznani in nepoklicani nepridipravi so prodrli na stanovanje vdove Urše F. v ulici »Commerciale« in jej pobrali iz odprte omare zlato uro vredno 60 gld.

Steprski loterist. V loterijo na rudečem mostu pride minoli teden nek gospod, ki mora biti jako veliki prijatelj loterije po okoliščinah soditi, ter stavi 24 gld. na pet činkvin, stave na Trst. Loterist Fr. R., bivajoč v ulici »Farneto«, zapíše mu v matiko 6 na mesto 24 gl., ter ostali denar sebi pridržal. — Nesreča za lotista! — v jednej stavljeni činkvini je bila zadela terna — in sto zleze na dan njegova sleparija. Ta je uže tretji slučaj, kar mi vemo. Ni dovolj, da je loterija sama uže veliko zlo, a še nje uradniki morajo biti vse drugo nego poštenjaki.

Petarda. V ponedeljek ob 8 in 9, zvečer se je razpočila mala petarda iz papirja v javnem vrtcu na velikem trgu, pred c. kr. namestništvom in kijoskom g. cvetličarja Marona. Napolnjena je bila navadnim smodnikom in zvezana s železno žico. Škode ni napravila nobene. Prašamo, je li to demonstracija, ali le hudomušnost poulične drhali? Tržaška poulična drhal je res revna in zanemarjena, ali ona se ne peča s petardami. Vegetira v Trstu še druge vrste drhal, ki čez dan tiči po štacunah, prodajalnicah, ali pa robo na prodaj ponuja, agentira, študira, tudi po birjih se skriva itd. Ta drhal je mnogo nevarnejša, nego ona poulična, ki se le s kruhom bori. A prva se peča s politiko. Ni li mogoče, da je pok male petarde iz papirja ob enem, če hočemo otročja hudomušnost, in tudi odmev potorne obravnave v Inomostu proti obsodbi »Jurettig-a«. Ako bi bil »Jurettig« obsojen od

ljubljanske ali graške porote, toliko bi ne bil skupil, kakor je od one v Inomostu. — Da je pa bil v »Inomostu« sojen in obsojen, kdo je to prouzročil? Italijanci si mislijo »vlada«. Tako si mi tolmačimo razpok one male nedolžne petarde pred palačo c. kr. namestnika. Tako mi mislimo, vsak pa naj po svoje ta faktum obdelava.

Porota v Inomostu je obsodila goričana Jurettig-a, nekdanjega urednika tržaškega iredentovskega lista »Indipendente« v osemnajsmesečno ječo in zagnavo kavicje ter plačati mora 3000 gld. kazno.

Prvo veteransko društvo za Trst in okolico je izdalo svoje letno poročilo. Iz tega povzemamo to-le: Udov šteje to društvo 1762. Od 491 udov ima še društvo potrjati letnino. Umrla jih je 37 v minolem letu, 8 njih je bilo izključenih in 12 pa je prostovoljno izstopilo. Tudi plačujočih udov je bilo v l. 1883. 1271. Dohodkov je društvo imelo 4779 gld. 17 kr., troškov pa 4779 gld. 17 kr. — Skupno društveno premoženje znaša 3944 gl. 02 kr.

Letno poročilo. Dobil smo poročilo za minolo l. 1883. deželne patrijotične podporne zadruge za Trst in Istro, iz katerega posnemamo to-le: Dohodki znašajo gld. 1400 v nominalnej vrednosti, in gld. 3384 83 kr. v gotovini; Troškovi znašajo gld. 1400 v nominalnej vrednosti, in gl. 4502 kr. 84 v denarju. Dohodki »Conto Cassa« znašajo gld. 7037 kr. 16, troškovi pa gld. 7037 kr. 16. Prebitok 81. decembra 1883. gl. 1. 2705 kr. 01. Dohodki »Conto Capitale« znašajo gld. 76000, izhod pa gld. 75000, z 182 obligacijami vred pa gld. 76000 v nominalnej vrednosti.

Uradna učiteljska konferenca v Sežani. V predzadnjem broji »Edinosti« naznanja nekedo prav natančen spored iste, ter prav natančno in široko javlja v svet, da o učiteljskej okrajnej knjižnici referirata g. nadučitelj J. H. v Sežani in Ant. Leban v Komnu. Prašam onega dopisovalca, mari ne ve, da o učiteljskej knjižnici referirata v to izvoljeni načelnik in denarničar.

Iz Dutovjanske občine se nam piše od 12. marca. Mi za trdno upamo, da se tukaj še to leto osnuje kako narodno društvo, ki bo ustrežalo sedanjim okoliščinam, ter spodbujalo ljudi k delatnosti za vse, kar je koristno in blago. Le dobre volje in poguma ter navduševanja je treba, pa pojde vse od rok.

Goriške novosti. »Soči« se iz Trsta piše, da je bil kranjske dežele načelnik zato v Trstu, da se pogovori za stran imenovanja novega škofa za kranjsko deželo s tržaškim škofom, ki je bil uže poprej pri pokneženem goriškem škofu zaradi zadeve. »Soča«, ki ima to vest skoraj gotovo iz duhovniških krogov, pravi, da porazumljenje ni bilo težavno in da ima največ upanja menda dr. Premerstein, ter pristavlja, da je tega gospoda ime čisto nemško i da bi njegovo imenovanje ne imelo izvenrednih posledic. O imenovanju tržaškega škofa pa dopisnik pravi, da vlada ni bila zadovoljna z možmi, katere so nasvetovali škofi ter si nazadnje sama zbrala moža, ki je po njenej volji, i da so škofi tej izvolitvi pritrdili. — Goriški brivci in lasostrižci so sklenoli zapirati svoje delavnice na velikonočno — in božične praznike. — Tatu so zaprli, ki je pobiral denar iz pušči pri Sv. Antonu pod Kostanjevico. Dobil je štiri mesece zapore. Pri njem so našli več komadov vrednostnega blaga, ki izvira od tatvin. — Nek agent je na Goriškem nabiral delalcev za transverzalko (železnico), ki se v kratkem utegne graditi na Poljskem. Nabral je bil uže do 150 delalcev. Zagotovil jim je bil prosto vožnjo. Agentu je pa zmanjkalo denarja, radi tega se z delalci ni mogel pogoditi; ti so se zbrali v četrtak pred tukajšnjim kolodvorom ter pričeli razsajati in upiti. Agent je pa popihal. — 18. t. m. se otda na dražbi pri mestnem magistratu poprava zvonikov cerkve sv. Ignacija na Travniku. — Zamrl je te dni za davico Miljutin Erjavac, sinček velezaslužnega g. prof. Erjavca, slovečega slovenskega pisatelja. — Goriško sodišče je obsodilo v dvomesečno trdo ječo Kristijana Erzetič-a, iz Brezovice v Korminskem okraju, radi zločina teške telesne poškodbe. — Tisto je tudi obsodilo v šesttedensko ječo 50 letnega Antona Kravanjo iz Plaz radi zločina javnega posiljenja.

Razpis vojaških štipendij. S začetkom šolskega leta 1884—85 razpisujeta se mesti državne ustanove v c. kr. pomorske akademiji. Za ta morajo prositi le mladeniči iz Primorske. Molbenice naj se vlagajo do 31. maja t. l. pri c. kr. namestništvu v Trstu. Drugi pogoji se zvedo iz dotičnega razpisa, ki je na ogledu pri c. kr. okraj. glavavstvih, pri vseh magistratih in pri vodstvih srednjih šol na Primorskem.

Frane Cegnar in Ljubljanski Časnik. V prvej številki Ljubljanskega lista smo citirali zgodovino »Ljubljanskega Časnika«, kateri je bil po nekakem prednjem sedanjegalista. Pogrešal smo v omenjenih črtici te le epizode: Cegnar je bil faktilni urednik lista. Melzer dostikrat niti ni znal, kaj vse obsega njegov list. Ko je bilo vsled nastopne absolutistične dobe

ustavljeno nadaljno izhajanje ljubljanskega lista, takrat je Cegnar v zadnjem listu št. 413. odl. 1851 napisal to le: »Slovo ljubljanskega Časnika od bravcev: Z današnjim dnevom se je zavalil kamen na grob »Ljubljanskega Časnika«. Pešale in pešale so njegove, kakor moči sivega starca, da je moral svojo osodo rano doseči. To ni moglo drugače biti, ker manjkalo mu je studenca, iz katerega bi bil zajemal življenja vir; pogrešal je zraka, v katerem bi mogel bil krepčati slabe svoje ude. Da ni vzletaval visoko, ni mu zameriti, ker imel je eno peruto zvezano, drugo zlomljeno. Sam se je trudil na strnem potu, ni imel pomoči, nobeden ni segel opešanemu pod pazuho. ni toraj čudo, da je oslabil in opešal, i nazadnje omagal. Svojim prijateljem, ki so ga sprejemali v gostno svojo hišo, zahvaljuje se poslednjič presrčno in prosi, naj mu ohranijo spomin v svojih prsih. Naj počiva v miru na strani rajnic svojih bratov, slovenskih časopisov. Z Bogom! Ljehkosti čitatelj misli, da je bil hrup po Ljubljani zaradi take pisave v uradnem listu; svobodoljubi, mej njimi rajnik dr. Ahačič, oče sedanjega advokata dr. Ahačiča je Cegnarja kar objel; a namestnik Ljubljanskega, grof Chorinsky je poslal hitro po Melcerja in mu pokazal, kaj stoji v njegovem listu. — Strah prešine Melcerja, kateri se izgovarja, da on niti ni znal za to slovo, in da ga je napisal Cegnar. Namestnik pošlje po mladega Cegnarja in ga močno pokara ter mu reče mej drugim, da bi ga moral dejati v preiskavo; a ker vidi, da ima talent in je še mlad in pošten, noče mu škodovati, toda na Kranjskem naj si državne službe ne išče.

Slavjanska čitalnica v Trstu je vzela v najem vse obširne prostore »Monte verde« z vrtom vred. — Radujemo se nad tolikim napredkom.

Na korist fondu »Narodnega doma« v Ljubljani priredita v Zagrebu pevsko društvo »Kolo« in telovadno društvo »Sokola« v nedeljo 23. marca t. l. veliki koncert, pri katerem bo sodeloval tudi slaviznani slov. tenor g. Ivan Meden.

Od male Nedelje, na Špodnjem Štirskem, nam piše priprosta roka: »V edinosti je moč«. le v edinosti združeni znamo kaj doseči in obžalovanja je vredno, da smo nezločni Slovenci? in, da smo si v »novinah« marsikaj navskriž — i prav to je naš največji greh uže od nekdaj, da smo nezločni. — Ljub — a, kder izhajajo glavni naši časniki, biti bi morala naše zavetje! Kamor mi vsi obračamo svoje oči, ne pa središče — tije, a dovolj od tega!

Gosp. Ivan Rendič, kipar v Trstu, bil je imenovan v srbskem učenem društvu, oddelku za umetnost, za dopisjučega uda tega društva, in knez Nikola Črnogorski pozval ga je v Cetinje, da tam preuzame neka važna kiparska dela. Lepo je, da učena društva in visoke osebe odklikujejo naše domače umetnike. Gospod Rendič je tudi pred nedavno izdelal model krasnemu spomeniku za bogatega gosp. Ivankoviča iz Trsta; ta spomenek predstavlja Črnogorko sedečo na skalni pletojočo venec; vse nadrobnosti kiparskega dela, kažejo dovršenost in bode torej ta spomenek še pomnožil slavo Rendiča. Čestitamo iz srca slovenskemu umetniku!

Marijiv izumitelj. Ferdo Bassi, sloveč tržaški kovač, izumil je stroj za rezanje papirja za osvalke. Strokovnjaki to delo jako hvalijo. Izumitelj pošlje stroj na razstavo v Torino.

O ribarjenju v jadranskem morju. Z Dunaja se poroča, da so v komisijo, katera ima urediti ribarenje v jadranskem morju, imenovani ti le gospodje: dr. August Alber vitez Glanstätten, pomorske oblasti načelnik v Trstu, Karol Haardt Hartenthurnski, svetovalec v trgovinskem ministerstvu, in Anton vitez Rinaldini, svetovalec v ministerstvu za poljedelstvo. Ogrska vlada doslej še ni imenovala svojih zastopnikov.

Kazenska pravda zoper one tri zločine, ki so dekleta morili in ropali, bila je 15. t. m. končana. Vsi trije so bili spoznani za krive in k smrti na vešala obsojeni: obesijo se zapored. najprej Karol Schenk, za njim Schlosarek i na zadnje Hugon Schenk; prvi vendar utegne biti pomiloščen.

Dražbe zastavilalnice. Dne 27. t. m. se bodo prodajale na dražbi v običajnem prostoru hiše št. 662. na trgu »S. Cattarina«, od 8^h, zjutraj do poludnevah popoldne zapale i neresene zastave, žoltega lista. Dražbe se bodo vršile vtorkih, četrkih in sobotah za navadno blago. Posestniki listkov morejo rešiti svojo lastnino do dneva dražbe. Ponovljenje se lahko napravi i dan pred dražbo.

Čuda moj časniki. V Bakru je začel izhajati nov list »Kvarner«, ki je v svojem programu odstopil Italijanom Istro do Raše. — Radi bi vedeli, kedo ga je k temu pooblastil? Kedor Italijanom pete liže, ni pravi prijatelj Slovanom in škoduje njihovej stvari. — Nek ljubljanski list pa prodaja lastno sramoto po 70 soldov.

Knjižovna vest. Dobili smo te dni lično knjižico, nasloveno »Zgodovina fara« ljubljanske škofije, izdaja gosp. A. Koblarja. Prvi zvezek: Zgodovina Sorške in Preške fare. Ponatis iz »Laib. Diöcesanblatt-a«. Za tem pridejo drugi zvezki, opisovaje zgodovino vseh fara kranjske dežele. To knjižico, ki je dokaj lična, lepo na trdnem papirju tiskana, priporočamo prav gorko vsem slo. razumnikom, osobito pa onim, ki se radi pečajo se zgodovino slov. dežel. V tej knjigi dobe marsikatero dobro zrnco, ki bi drugod ga zaman iskali. Knjižica se dobiva pri gos. založniku Antonu Koblarju v Ljubljani.

»Ljubljanski List«. P. n. občinstvu naznanjamo, da je z 28. febr. t. l. v zalogi Ig. pl. Kleinmayr-a i Ferd. Bamberga pričel izhajati »Ljub. List«, večerna priloga deželnemu uradnemu listu. Opozorjamo slovenske čitatelje na ta povsem izvrstno uredovan list.

Permanentna razstava. Načelniki delalnic, delalci vsakovrstnih strok itd. povabljajo se v nedeljo 23. t. m. ob 11 uri in pol predpoldne k javnej seji, ki bode v sobani gledišča Fenice.

Plovno društvo »Austria«. Društvo snuje nove, redne plovne črte na Ameriko. Dogovori z vlado, kakor javljajo iz Beča, bodo v kratkem pri kraju. Administrativno osobje se uže sestavlja.

Načrti velikih ruskih železnic. V ruskih dvornih krogih se jako ozbiljno pečajo s železnicami po ruskej državi. Izdelan je načrt železnice, ki bi se začela v Jekaterinenburgu na vshodu gore Ural, skoz Tobolsk, Jenisejsk, Jakutsk in končala v Nikolajevem, postranska železnica bi se zgradila iz Jenisejska v Jakutsk in Kiahto do kitajske meje in reke Amur. Druga glavna proga bi držala iz Astrahana in zvezala Herat, Perzijo in Indijo s postransko železnico v Buharo in skoz Kašgar v srednjo Azijo. Te proge bi bilo 3000 zemljepisnih milj dolge in stale bi 1000 milijonov rubljev; troški bi se razdelili na 20 let tako, da bi se vsako leto porabilo 50 milijonov rubljev za železnice. Svetuje se tudi, naj se v mirnih časih rabijo vojaki za grajenje železnic. Car namerjava v malo dneh sklicati posebno komisijo, ki se bo posvetovala o teh načrtih. Tako velikansko delo ne bi bilo le Rusiji velepomembno, temuč tudi družemu trgovinskemu svetu.

Veliko in lepo rusko cerkev bodo zidali na Dunaji. Ruskega poslanstva pop Mihail Rajevski je bil zadnje dni v Peterburgu ter je na prošnjo načelnika svete sinode dobil od vlade lepo vsoto v ta namen. Sveta sinoda pa je vsem ruskim metropolitom ukazala, naj javno nabirajo dobrovoljne darove za rusko cerkev na Dunaji.

Razbojstva na Dunaji še vedno niso pomenala. 12. t. m. je prišel nek človek v neko prodajalnico svinjine na Neubau, ter zahteval za nekoliko krajcarjev klobase. Prodajalnice lastnica se stegnje po klobaso, a tako, da ni iz oči spustila kupovalca, ki mej tem potegne iz žepa kladio ter mahne z njim po lastnici; ta s umakne in kladio je udari na čelusti. Pogumna žena zgrabi razbojnika za roke, izvije mu kladio ter kriči na pomoč, da sosedje prilete, hudodelca primejo ter policiji izroče. Tu je ta zverina v človeške podobni kar brez vseh ovinkov rekel, »a je hotel lastnico umoriti in denar poropati. — Nekateri dunajski listi, katerim je dobilek prva stvar, donajajo razen natančne kazenske obravnave tudi življenjepis hudodelca Hugo Schenka v prav živih barvah in izšla je tudi posebna knjižica o hudodelstvih omenjenega hudodelca. V Trstu se prodajajo tudi italijanske knjižice in ljudstvo sega zelo po njih, a žal, da ne srka iz njih nič dobrega, taki spisi pospešujejo le nemoralnost.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Tržaška svobodna luka in pa zdaljšanje Rudolfove železnice do Trsta.

(Dalje.)

Gotovo pa nij Trst kriv, da ni Rudolfova železnica izvršila svoje zveze do jadranskega morja, in da se je raje zgubljala z manj važnimi zvezami in za te potrosila vse polno denarja, gotovo bi bila ona tudi vkrepila še kako koncesijo, da je ni država sama postavila pod sekvester. Čudno se sicer zdi človeku, ko vidi, da se pri mestnem zboru v Trstu niso prav nič spametili v tem obziru; ali razumeti je treba, da onih 63,000 gld. za študije loške železnice »figurira« še vedno mej aktivami tržaškega mesta, akoprem so skoraj gotovo za vedno zgubljeni. Tržačani sploh premalo umejejo pravo prometno politiko; skoraj večini tržaških trgovcev je žal po onej roparskej trgovini, po kateri so v Trstu vsako blago za vsaj 25% podraževali, razen tega pa ponarejali in kazili. — Zato pa kriče trgovci, da je treba pustiti prosto luko, ali pa

